

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ

សេចក្តីជូនព័ត៌មាន

ស្តីពី

**ការបញ្ជូនត្រឡប់មកវិញនូវវត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួនពីរបន្ថែមទៀត
ពីសារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន នៅទីក្រុងញូវយ៉ក សហរដ្ឋអាមេរិក**

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ មានកិត្តិយសសូមជម្រាបជូនសាធារណជនជ្រាបថា វត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួនពីរបន្ថែមទៀត ពីសារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន (Metropolitan Museum of Art) នៅទីក្រុងញូវយ៉ក សហរដ្ឋអាមេរិក នឹងត្រូវបញ្ជូនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញ បន្ទាប់ពីការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញាប្រចាំសង្កាត់ម៉ានហាតាន (Manhattan District Attorney) បានរឹបអូសពីសារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន។ ពិធីប្រគល់-ទទួលជាផ្លូវការនូវវត្ថុបុរាណទាំងពីរនេះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅនៅការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញាប្រចាំសង្កាត់ម៉ានហាតាន ទីក្រុងញូវយ៉ក នៅថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦។ សូមជម្រាបថា កាលពីខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៣ សារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន បានប្រគល់វត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួន១៤រូប ជូនមកកម្ពុជាវិញ បន្ទាប់ពីមានការចរចាជាច្រើនឆ្នាំមក។

វត្ថុបុរាណទាំងពីរនេះរួមមាន៖ (១) ផ្តែរធ្វើពីថ្មភក់ មានចម្លាក់រូបរាហូ (ព្រះកាល) សម័យមុនអង្គរ ចន្លោះសតវត្សទី៧ ឬទី៨ គ.ស. និង(២) បដិមាធ្វើពីថ្មភក់ (អាចសម្គាល់ជាប្រអសុរ ហិរណ្យកសិព) សម័យអង្គរ សតវត្សទី១០ ដែលមានប្រភពដើមមកពីប្រាសាទចិន ក្នុងតំបន់កោះកេរ។

អង្គភាពប្រឆាំងការជួញដូរវត្ថុបុរាណ នៃការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញាប្រចាំសង្កាត់ម៉ានហាតាន បានផ្តល់ភស្តុតាងទៅសារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន ដោយបញ្ជាក់ថា វត្ថុបុរាណទាំងពីរនេះពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តាញជួញដូររបស់អ្នកស្រី Nancy Wiener ។ បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យលើឯកសារភស្តុតាង សារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន បានយល់ព្រមប្រគល់វត្ថុបុរាណទាំងពីរត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញ តាមការស្នើរបស់ការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញាប្រចាំសង្កាត់ម៉ានហាតាន។

ការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញាប្រចាំសង្កាត់ម៉ានហាតាន គឺជាដៃគូដ៏ជិតស្និទ្ធជាមួយកម្ពុជា ក្នុងកិច្ចការស្រាវជ្រាវ និងទាមទារបញ្ជូនវត្ថុបុរាណខ្មែរត្រឡប់មកវិញ។ ក្នុងរយៈពេលជាងមួយទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ ដំណើរការស៊ើបអង្កេតស្វែងរកភស្តុតាងរបស់អង្គភាពប្រឆាំងការជួញដូរវត្ថុបុរាណ ពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តាញរបស់អ្នកស្រី Wiener និងរចនាសម្ព័ន្ធជួញដូរទ្រង់ទ្រាយធំ ដែលក្នុងនោះមាន អ្នកស្រី Wiener រួមទាំងលោក Douglas Latchford និងក្រុមហ៊ុន Spink & Son បានឈានដល់ការបញ្ជូនវត្ថុបុរាណខ្មែរជាច្រើនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញជាបន្តបន្ទាប់។ អ្នកស្រី Nancy Wiener ត្រូវបានកាត់ទោសពីបទជួញដូរវត្ថុបុរាណដោយខុសច្បាប់។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមសម្តែងនូវការដឹងគុណដល់លោក Attorney Alvin Bragg រដ្ឋអាជ្ញាប្រចាំសង្កាត់ម៉ានហាតាន និងអង្គភាពប្រឆាំងការជួញដូរវត្ថុបុរាណ ជាពិសេស លោក Matthew Bogdanos ជំនួយការរដ្ឋអាជ្ញា និងក្រុមការងារស៊ើបអង្កេត ចំពោះការបន្តប្តេជ្ញាចិត្តលើគោលការណ៍ដែលថា ការជួញដូរវត្ថុបុរាណដែលត្រូវបានគេលួច មិនត្រឹមតែជាបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងនឹងប្រទេសដើមនៃវត្ថុទាំងនោះទេ ប៉ុន្តែជាបទឧក្រិដ្ឋក្រោមច្បាប់នៃរដ្ឋញូវយ៉កផងដែរ។

ទន្ទឹមនេះ ក្រសួងសូមសម្តែងនូវការកោតសរសើរចំពោះការសម្រេចចិត្តរបស់សារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន ក្នុងការទទួលយកភស្តុតាង និងយល់ព្រមប្រគល់វត្ថុបុរាណទាំងពីរនេះមកកម្ពុជាវិញ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ក្រសួងសូម គាំទ្រចំពោះកិច្ចការចាំបាច់ ដែលសារមន្ទីរសិល្បៈមេត្រូប៉ូលីតាន បន្តពិនិត្យបន្ថែមទៀតលើសម្បត្តិយម្បយចំនួនរបស់ខ្លួន ដោយសហការជាមួយក្រសួង ចំពោះវត្ថុបុរាណខ្មែរដទៃទៀតដែលមានប្រភពដើមពីកម្ពុជា។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមថ្លែងអំណរគុណដល់ក្រុមការងារជំនាញកម្ពុជារបស់ក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ រួមនឹងអ្នកជំនាញអន្តរជាតិ ដូចជា លោក Bradley J. Gordon នៃក្រុមហ៊ុន Edenbridge Asia និងកញ្ញា Malina Antoniadis នៃ NOSTOS Strategies ដែលបានជួយជ្រោមជ្រែងក្នុងការទាមទារបញ្ជូនសម្បត្តិ វប្បធម៌ខ្មែរដែលត្រូវបានលួចនាំចេញខុសច្បាប់ត្រឡប់មកប្រទេសកំណើតវិញ។ ក្រសួងក៏សូមថ្លែងអំណរគុណដល់ លោក Éric Bourdonneau អ្នកជំនាញផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ និងបុរាណវិទ្យា នៃសាលាបារាំងចុងបូព៌ា (EFEO) ប្រចាំនៅកម្ពុជា ចំពោះកិច្ចការស្រាវជ្រាវរបស់លោក អំពីបដិមាអសុរ ហិរណ្យកសិព (Demon Hiranyakaśipu) ពីតំបន់កោះកេរ។

ថ្ងៃពុធ ១០រោច ខែជេស្ឋ ឆ្នាំមមី អដ្ឋស័ក ព.ស.២៥៧០
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦

ល.រ	រូបភាព	ពណ៌នា
១		ផ្តែរ រូបរាហូ ថ្មភក់ សម័យមុនអង្គរ ស.វទី៧-៨ គ.ស. Lintel depicting a kala motif Sandstone Pre-Angkor period, 7th-8th Century
២		បដិមាយក្ស (អសុរ ហិរណ្យកសិបុ) ថ្មភក់ សម័យអង្គរ រចនាបថកោះកេរ ស.វ.ទី១០ គ.ស. ប្រាសាទចិន តំបន់កោះកេរ Yaksa (Demon Hiraṇyakaśipu) Sandstone Angkor period, Koh Ker style, 10th Century, Prasat Chen temple, Koh Ker

PRESS RELEASE

Cambodia Welcomes the Return of Two Further Khmer Antiquities from the Metropolitan Museum of Art, New York

The Ministry of Culture and Fine Arts has the honor to inform the public that the Kingdom of Cambodia today welcomes the return of two further Khmer antiquities from the Metropolitan Museum of Art (the MET) in New York, following the seizure by the Office of the Manhattan District Attorney of the two artefacts from the MET. A formal ceremony marking the transfer of the two works will take place at the Office of the Manhattan District Attorney in New York on 10 June 2026. This repatriation follows a significant milestone in December 2023, when the MET returned 14 Khmer artifacts to Cambodia after several years of negotiations.

The two artefacts being returned are: (1) a sandstone lintel depicting a kala motif from the pre-Angkorian period, dated to the seventh or eighth century; and (2) a tenth-century Angkorian sandstone sculpture identified as the demon Hiranyakaśipu originating from the temple of Prasat Chen at Koh Ker.

The Antiquities Trafficking Unit of the Manhattan District Attorney's Office presented evidence to the MET tying both works to the trafficking network of Nancy Wiener. After reviewing that evidence, the MET consented to the Manhattan District Attorney's repatriation of the two artefacts to Cambodia.

The Office of the Manhattan District Attorney has been a steadfast partner in Cambodia's repatriation work. Over the past decade, the Antiquities Trafficking Unit's evidentiary investigation into the network of Nancy Wiener, and into the wider trafficking architecture in which Wiener, Douglas Latchford, and Spink & Son operated, has resulted in the return of dozens of Khmer antiquities to Cambodia. Nancy Wiener was convicted of cultural property trafficking.

The Ministry expresses its gratitude to District Attorney Alvin Bragg and to the Antiquities Trafficking Unit, in particular to Assistant District Attorney Matthew Bogdanos and the unit's investigators, for their continued commitment to the principle that the trade in looted cultural property is not only a crime against the source country but a crime under the laws of the State of New York.

The Ministry also commends the Metropolitan Museum of Art for its decision to acknowledge the evidence presented and to agree to return these two artworks to Cambodia. At the same time, the Ministry welcomes and supports the Museum's ongoing efforts, undertaken in cooperation with the Ministry, to further review portions of its collection with respect to other Khmer antiquities originating from Cambodia.

The Ministry would also like to express its appreciation to the Cambodian expert team of the Ministry of Culture and Fine Arts, as well as to international experts, including Bradley J. Gordon of Edenbridge Asia and Malina Antoniadis of NOSTOS Strategies, for their invaluable assistance in securing the recovery and repatriation of Khmer cultural property that was illicitly removed from Cambodia. The Ministry further extends its thanks to the historian and archaeologist Éric Bourdonneau of the French School of the Far East (EFEO) in Cambodia for his research on the Hiranyakaśipu sculpture from Koh Ker.

Phnom Penh, 10 June 2026

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ

សេចក្តីជូនដំណឹង
ស្តីពី

ការបញ្ជូនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនូវមរតកវប្បធម៌ខ្មែរចំនួន៧៤រូប
ពីគ្រួសារលោក ឌូក្លាស ឡាចហ្វដ (Douglas Latchford)

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ មានកិត្តិយសសូមជម្រាបជូនដំណឹងដល់សាធារណជនជ្រាបថា វត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួន៧៤រូប ដែលទាមទារបានពីការកាន់កាប់របស់លោក ឌូក្លាស ឡាចហ្វដ ត្រូវបានបញ្ជូនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញ ដោយអនុលោមតាមកិច្ចព្រមព្រៀងឆ្នាំ២០២០ រវាងក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ និង គ្រួសារលោក ឡាចហ្វដ។

ការបញ្ជូនត្រឡប់មកវិញនូវមរតកវប្បធម៌ខ្មែរដែលមានចំនួន៧៤ច្រើននេះ គឺជាសមិទ្ធផលដ៏ធំធេងថ្មីមួយទៀត ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ បន្ទាប់ពីការបញ្ជូនវត្ថុបុរាណខ្មែរសំខាន់ៗមួយចំនួនពីគ្រួសារលោក ឡាចហ្វដ កាលពីឆ្នាំ២០២១ និងឆ្នាំ២០២៣ តាមរយៈកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាប្រចាំរបស់កម្ពុជា ដើម្បីប្រមូលមរតកវិញ ថែរក្សា និងស្តារឡើងវិញនូវមរតកវប្បធម៌ដូនតាសម្រាប់កូនចៅជំនាន់ក្រោយ។

វត្ថុសិល្បៈទាំងនេះមានអាយុកាលតាំងពីសម័យមុនអង្គរ រហូតដល់សម័យរុងរឿងនៃចក្រភពអង្គរ មានជាអាទិ៍ បដិមាដ៏ល្អឯកសាងពីថ្មភក់ និងលោហធាតុ ព្រមទាំងវត្ថុប្រើប្រាស់ក្នុងកិច្ចពិធីផ្សេងៗ។ ក្នុងចំណោមវត្ថុសំខាន់ៗទាំងនេះ មានបដិមាដ៏ពិចិត្រចំនួន២ សាងពីថ្មភក់នាដើមសម័យអង្គរស្ថិតក្នុងរវាង៥០ឆ្នាំដំបូងនៃសតវត្សទី៩ ក្នុងរាជ្យព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី២ ដែលលោក ឡាចហ្វដ បានអះអាងថាមានប្រភពដើមមកពីភ្នំគូលែន។ បដិមាទេពប្រសនិងទេពស្រីទាំង២នេះ ត្រូវបានចាត់ទុកជាស្នាដៃសិល្បៈគំរូមួយ ដែលត្រូវបានសាងក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៃការបង្កើតចក្រភពអង្គរ ហើយជាញឹកញាប់ត្រូវបានគេហៅថា “បដិមាមួយគូ”។ ជាមួយគ្នានេះផ្អែកតាមភស្តុតាងនានាបញ្ជាក់ថា បដិមាទេពស្រី ជាវត្ថុបុរាណដ៏កម្រមួយនៃរចនាបថគូលែន។ ក្រៅពីនេះ មានព្រះសិរ្សព្រះព្រហ្ម សាងពីថ្មភក់ និងបដិមាយក្ស (រាក្សីស) មកពីតំបន់ប្រាសាទកោះកេរ។ ព្រះសិរ្សព្រះព្រហ្មដែលមានទម្រង់ព្រះភក្ត្រស្រស់ និងពោរពេញដោយអំណាច ដើមឡើយជាប់ជាមួយនឹងដងខ្លួនស្ថិតក្នុងប្រាសាទធំមួយ ដែលបង្ហាញពីទស្សនៈលោកធាតុ និងភាពប្រណិតនៃរចនាបថកោះកេរ។ វត្ថុពិចិត្រមួយទៀតនោះគឺបដិមាសំរិទ្ធរចនាបថបាខែង ដែលជាស្នាដៃឯកបង្ហាញពីការវិវត្តផ្នែកបដិមាសាស្ត្រនាដើមសម័យអង្គរ។

វត្ថុទាំង៧៤នេះ ពុំមែនគ្រាន់តែជាស្នាដៃសិល្បៈទេ តែជាសាក្សីរស់នៃបញ្ញាញាណនិងទេពកោសល្យរបស់បុព្វបុរស និងដួងព្រលឹងនៃអារ្យធម៌ខ្មែរ។ អស់ជាច្រើនទសវត្សរ៍កន្លងមក រតនវត្ថុជាច្រើនបានឃ្លាតចាកឆ្ងាយពីមាតុភូមិក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាម និងចលាចលក្នុងប្រទេស។ ការវិលត្រឡប់មកវិញនៃរតនវត្ថុទាំងនេះ បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់កម្ពុជា ក្នុងការបន្តស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់មរតកវប្បធម៌របស់ខ្លួន និងបញ្ជូនសារយ៉ាងច្បាស់ទៅកាន់សកលលោកថា ប្រជាជនកម្ពុជាបន្តរួមគ្នាជាឆ្លងមួយក្នុងការការពារថែរក្សា

សម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិ។ ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមបញ្ជាក់ជាថ្មីនូវកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងការថែរក្សាការពារ និងលើកស្ទួយបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌បុរាណសម្រាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ និងសម្រាប់មនុស្សជាតិទាំងមូល។

ការបញ្ជូនមកវិញនូវវត្ថុដ៏ច្រើនកាន់កាប់ដោយលោក ឡាចហ្វដ នាពេលនេះ សបញ្ជាក់ពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាប្រចាំរបស់កម្ពុជាដោយការព្យាយាម និងទំនួលខុសត្រូវ។ កម្ពុជាសូមបញ្ជាក់ជាថ្មីពីការប្តេជ្ញាចិត្តធ្វើការដោយភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអ្នកកាន់កាប់សម្បត្តិយងកជន ស្ថាប័ន និងរដ្ឋាភិបាលនានាជុំវិញពិភពលោកដើម្បីធានាថា មរតកវប្បធម៌ខ្មែរជាទីសក្ការៈត្រូវបានវិលត្រឡប់មកកាន់ប្រទេសដើមវិញ។ រាល់ការវិលត្រឡប់មកវិញនៃសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិ គឺមានអត្ថន័យដ៏ជ្រាលជ្រៅក្នុងការព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្ត និងការស្តារឡើងវិញនូវវប្បធម៌ជាតិ។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមសម្តែងនូវការដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតជូន សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន ប្រធានព្រឹទ្ធសភា និងជាអតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង សម្តេចមហាបវរធិបតី ហ៊ុន ម៉ាណែត នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចំពោះការដឹកនាំប្រកបដោយចក្ខុវិស័យវែងឆ្ងាយ និងនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ ដែលបាននាំមកនូវសន្តិភាពពេញលេញ និងស្ថិរភាព ដែលបង្កើតលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សម្រាប់ការទាមទារត្រឡប់មកវិញនូវសម្បត្តិវប្បធម៌ខ្មែរ ដែលបានរសាត់ចាកចេញពីមាតុភូមិ ក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាម។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមថ្លែងអំណរគុណ និងកោតសរសើរដោយស្មោះ ចំពោះកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់សមត្ថកិច្ចអង់គ្លេស ដូចជា៖ អង្គភាពសិល្បៈនិងវត្ថុបុរាណនៃស្កុតលែនយ៉ាដ(Art & Antiques Unit of Scotland Yard), ក្រុមការងារប្រឆាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបេតិកភណ្ឌ, អង្គភាពសន្តិសុខនិងគ្រប់គ្រងព្រំដែន(OSCE Heritage Crime Task Force, Border Security and Management Unit, Transnational Threats Department) ស្ថានទូតអង់គ្លេសនៅភ្នំពេញ និងអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធទាំងនៅបរទេស និងនៅកម្ពុជា។ ជាពិសេស ក្រុមការងារបុរាណវិទ្យានិងស្រាវជ្រាវនៃក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ចំពោះការងារប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ការព្យាយាម និងការប្រឹងប្រែងស្រាវជ្រាវ និងទាមទារយកមកវិញនូវរតនសម្បត្តិដែលមិនអាចកាត់ថ្លៃបានទាំងនេះ។

ជាចុងក្រោយ ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈសូមថ្លែងអំណរគុណជាពិសេសចំពោះលោក Bradley J.Gordon នៃក្រុមហ៊ុន Edenbridge Asia ទីប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់របស់ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ លោក Steven Heimberg នៃ Stalwart Law Group និងកញ្ញា Malina Antoniadis នៃ NOSTOS Strategies ដែលបានជួយសម្របសម្រួលក្នុងដំណើរការដឹកបញ្ជូនវត្ថុទាំងនេះត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញ និងសូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរដល់ក្រុមហ៊ុន ជីប ម៉ុង គ្រុប, ធនាគារកាណាឌីយ៉ា, ព្រមទាំងតារាចម្រៀង លោក ងួន ចាន់ដេវីត និងលោកស្រី ទេព បូព្រឹក្ស ដែលបានចូលរួមបរិច្ចាគថវិកា ដើម្បីជួយបំពេញការចំណាយលើការដឹកជញ្ជូនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនូវរតនវត្ថុនៃបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ខ្មែរដ៏មានតម្លៃមហាសាល។

ថ្ងៃសុក្រ ១១កើត ខែផល្គុន ឆ្នាំបុរាណ សម្ភវត្ស ព.ស.២៥៦៩
ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៦

រូបថត - Photograph	ពិពណ៌នា - Description
	ព្រះនារាយណ៍ ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថគូលែន, ដើមសតវត្សរ៍ទី៩ គ.ស. កម្ពស់: ១៧០ ស.ម. Vishnu Sandstone Angkor period, Kulen style, early 9th C. H.170 cm.
	ទេពស្រី (ព្រះនាងលក្ស្មី?) ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថគូលែន, ដើមសតវត្សរ៍ទី៩ គ.ស. កម្ពស់: ១៥០ ស.ម. Female divinity (Lakshmi?) Sandstone Angkor period, Kulen style, early 9th C. H.150 cm.
	ព្រះសិវព្រះព្រហ្ម ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថកោះកេរ, ពាក់កណ្តាលទី១នៃ សតវត្សរ៍ទី១០ គ.ស. កម្ពស់: ៣១ ស.ម. Head of Brahma Sandstone Angkor period, Koh Ker style, 1st half of 10th C. H. 31 cm.

	យក្ស (រាក្សស) ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថកោះកេរ, ពាក់កណ្តាលទី១នៃ សតវត្សរ៍ទី១០ គ.ស. កម្ពស់: ៨០ x បណ្តោយ: ៤៧ x ទទឹង: ២២ ស.ម. Yaksa (Rakshasa) Sandstone Angkor period, Koh Ker style, 1st half of 10th C. H.80 x L.47 x D.22 cm.
	ព្រះស្រីអារ្យមេត្រីយ៍ សំណៅ: ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថបាខេង, ដើមសតវត្សរ៍ទី១០ គ.ស. កម្ពស់: ៩៣ ស.ម. Maitreya Copper alloyed Angkor period, Bakheng style? early 10th C. H. 93 cm.
	ព្រះហរិហរៈ ថ្មភក់ សម័យមុនអង្គរ, រចនាបថកំពង់ព្រះ? ដើមសតវត្សរ៍ ទី៨ គ.ស. កម្ពស់: ១៥០ ស.ម. Harihara Sandstone Pre-Angkor period, Kampong Preah style? early 8th C. H.150 cm.

	ព្រះពុទ្ធគង់សមាធិ ថ្មភក់ សម័យមុនអង្គរ, រចនាបថភ្នំដា, សតវត្សរ៍ទី៦-៧ គ.ស. កម្ពស់: ៨៥ x បណ្តោយ: ៥៤ x ទទឹង: ៣០ ស.ម. Seated Buddha in meditation Sandstone Pre-Angkor period, Phnom Da style, 6th - 7th C. H.85 x L.54 x W.30 cm
	ព្រះនារាយណ៍ ថ្មភក់ សម័យមុនអង្គរ, រចនាបថភ្នំដា, សតវត្សរ៍ទី៦-៧ គ.ស. កម្ពស់: ១០៤ ស.ម. Vishnu Sandstone Pre-Angkor period, Phnom Da style, 6th - 7th C. H.104 cm.

Unofficial Translation

PRESS RELEASE

The Return to Cambodia of 74 Khmer Cultural Objects from the Family of Douglas Latchford

-----

The Ministry of Culture and Fine Arts has the honor to inform the public that seventy-four (74) Khmer cultural objects recovered from the possession of the late Douglas Latchford have been returned to the Kingdom of Cambodia, in accordance with the 2020 agreement between the Ministry of Culture and Fine Arts and the Latchford family.

The return of this significant number of Khmer cultural treasures marks another major achievement in recent years, following the repatriation of important Khmer artifacts from the Latchford family in 2021 and 2023. This success reflects Cambodia's continued and determined efforts to recover, safeguard, and restore the cultural heritage of its ancestors for future generations.

These artworks date from the pre-Angkorian period to the height of the Angkorian Empire and include masterfully crafted sandstone and metal sculptures, as well as ritual objects. Among the most significant pieces are two exceptional sandstone sculptures from the early Angkorian period, dating to the first fifty years of the 9th century, during the reign of Jayavarman II, which Latchford claimed originated from Phnom Kulen. These male and female divine figures are regarded as exemplary works created during the formative period of the Angkorian Empire and are often referred to as the "divine couple." Based on available evidence, the female figure is considered a rare masterpiece of the Kulen style.

The collection also includes a sandstone head of Brahma and a statue of a yaksha (rakshasa) from the Koh Ker temple complex. The serene yet powerful head of Brahma was originally attached to a body enshrined in a major temple, reflecting the cosmological vision and refined artistry of the Koh Ker style. Another remarkable piece is a bronze sculpture in the Bakheng style, representing an outstanding example of the early development of Khmer iconography.

These 74 objects are not merely works of art; they are living testimonies to the wisdom, creativity, and spiritual spirit of Khmer civilization. For decades, many national treasures were separated from their homeland during times of war and unrest. Their return clearly demonstrates Cambodia's unwavering commitment to seeking justice for its cultural heritage and sends a strong message to the international community that the Cambodian people remain united in protecting and preserving their national cultural assets. The Ministry of Culture and Fine Arts reaffirms its steadfast dedication to safeguarding and promoting ancient cultural heritage for future generations and for humanity as a whole.

The repatriation of these objects formerly held by Douglas Latchford underscores Cambodia's persistent and responsible efforts. Cambodia reiterates its commitment to working in good faith with private collectors, institutions, and governments worldwide to ensure that revered Khmer cultural heritage is returned to its country of origin. Each return carries profound significance in healing historical wounds and restoring national dignity and cultural identity.

cultural property. Damage to a World Heritage Site is a matter of concern to the international community as a whole, transcending political disputes.

The sovereignty of Cambodia over the Temple and its promontory has been definitively settled by binding ICJ judgments. Attempts to portray the Temple as a military base disregard these legal realities, undermine judicial authority, and threaten regional peace. Cambodia remains firmly committed to international law, the protection of cultural heritage, the peaceful settlement of disputes, and cooperation within ASEAN and the broader international community.

The Ministry reaffirms that the Temple of Preah Vihear is, and will remain, a monument of peace, culture, and shared human heritage. *Rat*

Phnom Penh, 27 February, 2026

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន
ស្តីពី

ការបញ្ជូនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនូវវត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួន២០រូប
ពីអ្នកកាន់កាប់សមុទ្ទ័យឯកជនមួយនៅតំបន់អាស៊ី

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ មានកិត្តិយសសូមជម្រាបជូនដំណឹងដល់សាធារណជនជ្រាបថា វត្ថុបុរាណខ្មែរចំនួន២០រូប ដែលទាមទារបានពីអ្នកកាន់កាប់សមុទ្ទ័យឯកជនមួយនៅតំបន់អាស៊ី ត្រូវបានបញ្ជូនត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញដោយជោគជ័យ។ ការប្រគល់មកវិញនៃវត្ថុទាំងនេះ គឺជាសមិទ្ធផលដ៏ធំធេងថ្មីមួយទៀត តាមរយៈកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាប្រចាំរបស់កម្ពុជា ក្នុងការទាមទារ និងស្តារឡើងវិញនូវមរតកវប្បធម៌ជូនតាមសម្រាប់កូនចៅជំនាន់ក្រោយ។

សមុទ្ទ័យដែលបានប្រគល់មកវិញមានលក្ខណៈចម្រុះ សាងពីថ្មភក់ និងសំរិទ្ធ ដូចជា រូបបដិមាសម័យបាយ័ន ដែលគេជឿថាមានប្រភពដើមមកពីក្រុងអង្គរធំ។ សម្បត្តិវប្បធម៌ទាំងនេះមិនត្រឹមតែជាវត្ថុសិល្បៈទេ តែជាសាក្សីរស់នៃបញ្ញាញាណរបស់បុព្វបុរស និងដូងព្រលឹងនៃអរិយធម៌ខ្មែរ ដែលនឹងផ្តល់ការយល់ដឹងបន្ថែមអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា។

ដំណើរការទាមទារនេះអាចសម្រេចទៅបាន ដោយមានការចូលរួមជ្រោមជ្រែងពីអ្នកជំនាញនៃក្រុមការងារស្រាវជ្រាវ ដែលបានផ្តល់ប្រឹក្សា និងរៀបចំការចរចា រហូតឈានដល់ការប្រគល់វត្ថុទាំងនេះមកកម្ពុជាវិញ។ បុគ្គលស្នូលក្នុងកិច្ចការនេះ គឺលោក Imran Hamid Khwaja ជាដៃគូនៃក្រុមហ៊ុន Tan Rajah & Cheah ដែលជាក្រុមហ៊ុនច្បាប់ដ៏ចំណាស់បំផុតមួយរបស់ប្រទេសសិង្ហបុរី និងជាមេធាវីដែលមានបទពិសោធន៍ទូលំទូលាយក្នុងការដោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ។ លោក Khwaja និងលោក Bradley J. Gordon នៃក្រុមហ៊ុន Edenbridge Asia បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការសហការ និងចរចាបញ្ជូនត្រឡប់មកវិញនៃវត្ថុជាតិទាំងនេះ។

ការប្រគល់មកវិញនូវវត្ថុបុរាណទាំងនេះ សបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់កម្ពុជា ក្នុងការបន្តស្វែងរកយុត្តិធម៌ សម្រាប់បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌របស់ខ្លួន។ កម្ពុជាមានក្តីរំភើបចំពោះការវិលត្រឡប់មកវិញនៃព្រលឹងជួនតាខ្មែរមកកាន់មាតុភូមិកំណើត។ សមិទ្ធផលនេះ បានបញ្ជូនសារយ៉ាងច្បាស់ថា ប្រជាជនកម្ពុជាបន្តរួមគ្នាជាផ្លូវមួយក្នុងការការពារមរតកវប្បធម៌របស់ខ្លួនសម្រាប់មនុស្សជាតិទាំងមូល។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ សូមសម្តែងនូវការដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតជូន សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន ប្រធានព្រឹទ្ធសភា និងជាអតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង សម្តេចមហាបវរធិបតី ហ៊ុន ម៉ាណែត នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចំពោះការដឹកនាំប្រកបដោយចក្ខុវិស័យវែងឆ្ងាយ និងនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ ដែលបាននាំមកនូវសុខសន្តិភាពពេញលេញ និងស្ថិរភាព ដែលបង្កើតលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សម្រាប់ការស្វែងរក និងទាមទារមកវិញនូវសម្បត្តិវប្បធម៌ខ្មែរ ដែលបានបាត់បង់ក្នុងសម័យសង្គ្រាម និងអសន្តិសុខក្នុងប្រទេស។

ក្រសួងសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ដៃគូអន្តរជាតិ និងក្រុមការងារ ដែលបានសម្របសម្រួលក្នុងការងារនេះរួមមាន៖ ក្រុមការងារស្រាវជ្រាវរបស់ក្រសួង, លោក Bradley J. Gordon (Edenbridge Asia) និងជាទីប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់

របស់ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ, កញ្ញា Melina Antoniadis (NOSTOS Strategies) និងលោក Imran Hamid Khwaja (Tan Rajah & Cheah) ។

ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈសូមអំពាវនាវនិងលើកទឹកចិត្តដល់សារមន្ទីរ និងអ្នកប្រមូលសម្បត្តិយងកជននានា ដែលកំពុងកាន់កាប់វត្ថុបុរាណខ្មែរ សូមទាក់ទងមកក្រសួង និងចូលរួមពិភាក្សាប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ក្នុងការប្រគល់វត្ថុបុរាណខ្មែរមកកម្ពុជាវិញ។

ថ្ងៃចន្ទ ៤រោច ខែចេត្រ ឆ្នាំម្សាញ់ សប្តស័ក ព.ស.២៥៦៩
ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២៦

រូបថត - Photograph	ពិពណ៌នា Description
	ព្រះសិប្បទេវតា ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថបាយ័ន ចុងស.វ.ទី១២-ដើម១៣ គ.ស. ៩១ x ៤៨ ស.ម. Head of Devata Sandstone Angkor period, Bayon style, late 12th-early 13th C. 91 x 48 cm.
	ព្រះសិប្បអសុរ ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថបាយ័ន ចុងស.វ.ទី១២-ដើម១៣ គ.ស. ៧៨ x ៤៦ x ៥១.៥ ស.ម. Head of Asura/Demon Sandstone Angkor period, Bayon style, late 12th-early 13th C.
	ព្រះសិប្បទេវតា ថ្មភក់ សម័យអង្គរ, រចនាបថបាយ័ន ចុងស.វ.ទី១២-ដើម១៣ គ.ស. ៥០ x ៤៤ x ៣៤ ស.ម. Head of Devata Sandstone Angkor period, Bayon style, late 12th-early 13th C. 50 x 44 x 34 cm.

	ទេពប្រុស សំរឹទ្ធ សម័យអង្គរ ស.វ.ទី១២ គ.ស. ៧.២ x ២.៨ x ២ ស.ម Male Deity Bronze Angkor period, 12th C. 7.2 x 2.8 x 2 cm.
	ព្រះនារាយណ៍ ថ្មភក់ សម័យអង្គរ ស.វ.ទី១១ គ.ស. ៧១ x ៣៨ x ១៩ ស.ម Vishnu Sandstone Angkor period, 11th C. 88 x 38 x 19 cm.
	ព្រះនារាយណ៍ ថ្មភក់ សម័យអង្គរ ស.វ.ទី១១-១២ គ.ស. ៦៦ x ៣៣ x ៩ ស.ម Vishnu Sandstone Angkor period, 11th-12th C. 66 x 33 x 9 cm.

PRESS RELEASE

The Return to Cambodia of 20 Khmer Cultural Objects from Asian Private Collection

The Ministry of Culture and Fine Arts has the honor to inform the public that twenty (20) Khmer cultural objects have been successfully repatriated from one of Asia's private collections. This restitution marks another important milestone in Cambodia's ongoing mission to reclaim and restore its ancestral heritage for future generation.

The returned collection features a diverse array of sandstone sculptures and bronze works. Highlights include exceptional statues from the Bayon period, believed to originate from the historic site of Angkor Thom. These artifacts are more than art; they are "living witnesses" to the spiritual heart of Khmer civilization and the genius of its ancestors. Upon their return, these treasures will significantly enhance the world's understanding of Cambodian history.

This repatriation was made possible through the expert guidance of a dedicated restitution team that played a key role in advising, structuring, and executing the discussions that led to the return of these objects. Central to these efforts was Imran Hamid Khwaja, a Partner at Tan Rajah & Cheah, one of Singapore's oldest law firms, and a distinguished litigator with extensive experience in international dispute resolution. Mr. Khwaja and Bradley J. Gordon of Edenbridge Asia played a key role in structuring the return of these national treasures.

The return of these artefacts is a powerful affirmation of Cambodia's enduring pursuit of justice for its cultural heritage. We are profoundly grateful for the return of these souls to their homeland. Their return sends a clear message: the Cambodian people remain united in safeguarding their patrimony for all of humanity.

The Ministry of Culture and Fine Arts expresses its deepest gratitude to Samdech Akka Moha Sena Padei Techo Hun Sen, President of the Senate and former Prime Minister, and to Samdech Moha Borvor Thipadei Hun Manet, Prime Minister of the Kingdom of Cambodia, for their visionary leadership and the Win-Win Policy, which brought full peace and stability and created the necessary conditions for the recovery of Khmer cultural properties displaced during times of conflict.

The Ministry also extends its gratitude to the international partners and the restitution team who facilitated this return namely: the Ministry's Restitution Team, Bradley J. Gordon (Edenbridge Asia) legal advisor to the Ministry of Culture and Fine Arts, Melina Antoniadis (NOSTOS Strategies), and Imran Hamid Khwaja (Tan Rajah & Cheah).

The Ministry encourages other museums and private collectors holding Khmer artifacts to reach out and engage in professional dialogue regarding their potential return to the Kingdom of Cambodia.

Phnom Penh, 6 April 2026